

ΘΕΜΑ: ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΜΕ «ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΛΗΞΕΩΣ»
ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΝΑΝΣΥ ΣΑΚΚΑ

Η αρχιτεκτονική δημιουργία έχει ως αφετηρία την κάλυψη των στεγαστικών αναγκών του ανθρώπου, παράλληλα όμως έρχεται να καλύψει μία πρωτογενή ανάγκη του ανθρώπινου είδους, η οποία είναι γραμμένη στο γενετικό του κώδικα και κατ' ουσία είναι άρρηκτα δεμένη με την αδιάκοπη προσπάθεια για τη διαιώνισή του. Αυτή του περάσματος στην ιστορία. Οι Αθηναίοι Πολίτες της Κλασσικής Εποχής είχαν επικεντρωμένο το ενδιαφέρον τους στην προαγωγή των κοινών ζητημάτων, καθώς θεωρούσαν ότι η συγκεκριμένη, αποτελούσε τη μία και μοναδική οδό για την κατάκτηση της αθανασίας.

Κάνοντας μία σύντομη ιστορική αναδρομή, μπορούμε άμεσα να εντοπίσουμε μία πληθώρα κτιρίων, τα οποία έμειναν στην ιστορία, ακριβώς γιατί κατασκευάστηκαν με αυτή την πρόθεση. Οι μεσαιωνικοί Καθεδρικοί ναοί, η διάρκεια κατασκευής των οποίων ξεπερνούσε κατά πολύ τον ένα αιώνα, δεν μπορούμε να αμφισβητήσουμε ότι διέπονταν από αυτή τη φιλοσοφία. Η μεγαλοπρέπεια της κατασκευής τους, πέρα από απεικόνιση της μεγαλοπρέπειας του Θεού, ήταν απόρροια μίας αντίληψης που αναμφίβολα ξεπερνούσε τη «μικροϊστορία» των μεμονωμένων ατόμων που συμμετείχαν στην όλη διαδικασία –αυτός ο οποίος έβαζε τον πρώτο λίθο, ήξερε με μαθηματική ακρίβεια, ότι δεν θα έβλεπε ποτέ το έργο ολοκληρωμένο. Αναλογίες είμαστε σε θέση να διακρίνουμε σε μία πληθώρα δημιουργιών, οι οποίες απετέλεσαν ορόσημα για την ιστορία της αρχιτεκτονικής. Χαρακτηριστικά μπορούμε να αναφέρουμε τις Πυραμίδες της Αιγύπτου, τα μνημεία της Ακρόπολης των Αθηνών ή το ναό της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη.

Βέβαια, στην όλη ιστορία των κατασκευών υπάρχει και ο αντίποδας της διαδικασίας που μόλις προαναφέρθηκε. Πιο συγκεκριμένα, στην προκειμένη περίπτωση γίνεται λόγος για κατασκευές, των οποίων βασική προδιαγραφή ήταν ο πεπερασμένος χρόνος ζωής. Στο σημείο αυτό, μπορούμε και πάλι να διακρίνουμε δύο περιπτώσεις. Η πρώτη περιλαμβάνει κατασκευές, οι οποίες μέσα από μία διαδικασία γρήγορων και ευέλικτων επιλογών, έρχονται να

δώσουν απάντηση σε βραχυπρόθεσμες στεγαστικές ανάγκες –σημειακά ή περιοδικά εμφανιζόμενες- επηρεάζοντας απλά το άμεσο περιβάλλον τους, χωρίς φυσικά το τελευταίο να σημαίνει ότι οι συγκεκριμένες λύσεις παρουσιάζουν έλλειμμα αρετών και ουσίας. Όσον αφορά στη δεύτερη περίπτωση, αναφερόμαστε σε κατασκευές «προσωρινού» χαρακτήρα, οι οποίες πέρασαν στην ιστορία, είτε ίσως γιατί ξεπέρασαν την εποχή τους, είτε ίσως γιατί κατάφεραν να δώσουν το στίγμα της με απόλυτη ακρίβεια.

Προκειμένου να αποσαφηνιστούν τα παραπάνω, μπορούμε να αναφέρουμε μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα, παρμένα από την ιστορία των Διεθνών Εκθέσεων. Το **1851** δημιουργείται το **Crystal Palace** από τον **J.Paxton**, προκειμένου να στεγαστεί η **Διεθνής Έκθεση του Λονδίνου**. Κατασκευή εξ' ολοκλήρου από σίδηρο και γυαλί –εργοστασιακά προκατασκευασμένα κομμάτια, τα οποία συναρμολογήθηκαν στο χώρο της έκθεσης (Hyde Park) μέσα σε διάστημα λίγων μηνών- απετέλεσε σημείο τομής για την ιστορία της αρχιτεκτονικής, καθώς σε μεγάλο βαθμό την εποχή εκείνη οι σιδηροκατασκευές δεν ήταν συμβατές με τη έννοια της αρχιτεκτονικής. Χαρακτηριστικά ο Viollet le Duc ανέφερε, ότι οι από σίδηρο κατασκευασμένοι σταθμοί του τρένου και οι αντίστοιχα κατασκευασμένες αγορές στα κέντρα της πόλης, αποτελούσαν απλά υπόστεγα.

Μερικά χρόνια αργότερα, το **1889** για να καλυφθούν οι ανάγκες της **Διεθνούς Έκθεσης στο Παρίσι**, δημιουργούνται η **Galerie des Machines** από τους **Dutert** και **Contamin** και ο **Πύργος του Eiffel**. Η πρώτη αποτελώντας στην ουσία ένα κτίριο–μηχάνημα –με εναερίως κινούμενες εξέδρες, οι οποίες επέτρεπαν στους επισκέπτες να βιώσουν τον εκθεσιακό χώρο από μία άλλη οπτική γωνία- δύναται χωρίς αμφιβολία να χαρακτηριστεί καινοτόμα για την εποχή της. Από την άλλη μεριά ο τριακοσίων (300) μέτρων ύψους Πύργος του Eiffel, με προδιαγεγραμμένο ορίζοντα ζωής «εκθέματος» και όχι κτιρίου, δεσπόζει μέχρι σήμερα στην πόλη των Παρισίων, αποτελώντας το κατ' εξοχήν τοπόσημό της. Ο τελευταίος, παρόλο που είχε προδιαγραφές πεπερασμένου χρόνου ζωής, όχι μόνο έμεινε στην ιστορία, αλλά παραμένει και στη θέση του έχοντας μετουσιωθεί σε εθνικό σύμβολο. Τέλος, αξίζει να αναφερθούμε στο **Γερμανικό περίπτερο της Διεθνούς Έκθεσης της Βαρκελώνης το 1929**, το οποίο σχεδιάστηκε από τον **Mies Van der Rohe**. Το τελευταίο χαρακτηρίστηκε ως ένα από τα κορυφαία

δημιουργήματα του αρχιτέκτονα και μελετήθηκε όσο λίγα έργα, καθώς θεωρείται πρακτικά πλήρης απεικόνιση των αρχών του Μοντέρνου Κινήματος.

ΑΙΣΘΗΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Τα παραπάνω παραδείγματα αποτελούν καλή αφορμή για τη διερεύνηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των κατασκευών με «ημερομηνία λήξης». Καταρχήν, η διαδικασία πραγμάτωσης τέτοιου τύπου κατασκευών εμπεριέχει σε μεγάλο βαθμό μία **αίσθηση ελευθερίας**, η οποία είναι **απόρροια της μη μονιμότητας**. Αδιαμφισβήτητα, δεν είναι δυνατό να εκλείψουν απόλυτα κάποιοι περιορισμοί -παραδείγματος χάριν, λειτουργικών αναγκών, διαθέσιμου χώρου, κόστους, κλπ-, όμως η γνώση του ότι το αποτέλεσμα δεν πρόκειται να επηρεάσει, με μία επιβολή διάρκειας, το περιβάλλον στο οποίο εντάσσεται, ευνοεί τους ελεύθερους χειρισμούς και πειραματισμούς. Σε πολλές περιπτώσεις, ο αναστρέψιμος χαρακτήρας των προσωρινών κατασκευών είναι ικανός να αποβάλλει την όποια διστακτικότητα του συνθέτη και να καταστεί η αφετηρία, ώστε ο τελευταίος να υπερβεί τα όρια του, δίνοντας πραγματικά μοναδικά αποτελέσματα.

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΣ

Μέσα στα πλαίσια των ελεύθερων επιλογών και πειραματισμών αναφορικά με το αισθητικό αποτέλεσμα της κατασκευής, ενδιαφέρον και ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει ο **πειραματισμός σε επίπεδο τεχνικών λύσεων**. Μία κατασκευή πεπερασμένου χρόνου ζωής δύναται κάλλιστα να αποτελεί αφετηρία για την προώθηση νέων ιδεών και εφαρμογών, μέσα παραδείγματος χάριν από την πιθανή χρήση νέων υλικών και συνδυασμών τους, αλλά και γενικότερα, μπορεί να παίξει το ρόλο του σταδίου δοκιμής και φιλτραρίσματος στην περίπτωση των νεοεισαχθέντων τεχνολογιών στο χώρο των κατασκευών. Στο σημείο αυτό μάλιστα, οφείλουμε να υπογραμμίσουμε, ότι σε ορισμένες περιπτώσεις αποτελεί την αφορμή για την εμφάνιση των προαναφερόμενων νέων τεχνολογικών λύσεων, γεγονός το οποίο συνδέεται άμεσα με την απαίτηση για μεγιστοποίηση της ταχύτητας ολοκλήρωσης του έργου.

ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ - ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ

Μία επιπλέον σημαντική πτυχή του θέματος των προσωρινών κατασκευών, η οποία αναμφίβολα συνδέεται με τη σχετικά ελεύθερη διαχείρισή τους, είναι η αποδιδόμενη **έμφαση στην έννοια της κεντρικής ιδέας**. Σε μία πληθώρα περιπτώσεων, αυτού του τύπου οι κατασκευές, πέρα από το λειτουργικό τους ρόλο, αναλαμβάνουν το ρόλο του φορέα μηνυμάτων και συμβολισμών, υπογραμμίζοντας με τον τρόπο αυτό προθέσεις και προδιαγράφοντας απόψεις, με μια όχι τόσο πραγματική, όσο φαινόμενη ηπιότητα. Κατά συνέπεια, συχνά αίρεται η εξάρτηση της σύνθεσης από το μεγαλύτερο ποσοστό σημαντικών παραμέτρων, οι οποίες διέπουν το πραγματικό περιβάλλον που ζούμε, δημιουργώντας ένα υπερβατικό σκηνικό το οποίο υφίσταται μόνο και μόνο για να εκφράσει τις προθέσεις του δημιουργού του, απέχοντας συνήθως αρκετά από την πραγματικότητα.

Η ΑΛΛΗ ΟΨΗ

Όλα σχεδόν όσα έχουν προαναφερθεί, τα οποία χαρακτηρίζουν κατασκευές ιδιαίτερης αιχμής τόσο στο θέμα της τεχνολογίας όσο και του σχεδιασμού, απαντώνται με εντυπωσιακές αναλογίες και σε κατασκευές «ασήμαντες», που κατά κύριο λόγο καλύπτουν ανάγκες βιοπορισμού και είναι προϊόντα αυτοκατασκευής –προϊόντα, τα οποία δεν διέπονται από εξειδικευμένο σχεδιασμό, αλλά από συσσώρευση εμπειρίας. Η βασική τους διαφορά έγκειται στο ότι οι πρώτες δημιουργούνται με άξονα το μήνυμα, ενώ οι τελευταίες με άξονα τη λειτουργικότητα. Παρόλο που μια βήμα προς βήμα αντιπαράθεση θα ήταν μάλλον ανούσια, μπορούμε να διακρίνουμε σημειακές αντιστοιχίες.

Η ελευθερία στη σύνθεση, η ευρηματικότητα στην υλοποίηση, η ταχύτητα δημιουργίας και η υπέρβαση του μέσου όρου είναι οι σημαντικότερες παράμετροι που κατηγοριοποιούν μαζί αυτές τις τόσο διαφορετικές ομάδες κατασκευών. Των μόνων ίσως εκ των τεχνικών δημιουργιών του ανθρώπου, οι οποίες προβάλλουν τόσο ειλικρινά την φθαρτότητα και την προσωρινότητα που διέπει το ανθρώπινο έργο.

